

Els orígens de Joan Sala

Durant el segle XVI un pagès anomenat Bartomeu es va establir amb la seva família a la Sala de Viladrau, un antic palauet al massís del Montseny. Van viure en uns anys de relativa prosperitat i van assumir algunes responsabilitats públiques, com l'alcaldia de Viladrau.

Els descendents es van haver de guanyar la vida pel seu compte. Un dels seus besnets, Joan Sala i Ferrer, el 1618 es va casar amb Margarida Tallades, la pubilla del mas Serrallonga a Sant Hilari Sacalm. Podien viure relativament bé, encara que havien de conviure amb onze parents de la dona, dos d'ells deficients mentals i quatre més de sords que no podien col·laborar gaire a l'hora de treballar al camp.

La relativa tranquil·litat d'aquesta vida austera es va truncar de cop un dia del 1622. Un veí amb qui no tenia bona relació, el va denunciar pel robatori d'unes capes i per la compra d'una mula robada. **Quan l'intentaven detenir es va defensar, va matar el seu delator, va fugir i va començar a viure amagat als boscos.** D'aquesta manera, el pagès **Joan Sala es va convertir en el bandoler Serrallonga.**

De Serrallonga, en saben poques coses. Era alt i corpulent, amb bigoti, poca barba i llarga cabellera. També era molt presumit i portava barret, capa vermella o blanca, joies i arracades. El seu caràcter era més aviat irascible. Segons el rector de la seva parròquia, era furiós i venjatiu. Una vegada, quan fugia, va fer marxa enrere per a escarmentar la dona que l'havia denunciat pel robatori de dues gallines i li va tallar el nas!

Serrallonga també es va fer popular per donar un cert aire d'elegància als seus assalts. A més de repartir el botí i de recompensar aquells que l'ajudaven **sempre assaltava a cara descoberta.**

La veritable història del bandoler s'ha pogut conèixer gràcies al llibre del procés judicial que Joan Cortada va salvar d'una foguera que el 1853 al pati de l'antiga seu de la sala de Turments, a la plaça Reial de Barcelona.

Entre el Montseny i el Ripollès

Va començar a despuntar com a bandoler cap al 1625 i es va convertir en **el bandoler més important del país, capaç de reunir una quadrilla de més d'un centenar d'homes.** A **partir d'aquell moment, Serrallonga es va convertir en una preocupació per a les autoritats** que van iniciar una campanya amb l'objectiu de capturar-lo.

Davant de la persecució, Serrallonga es va retirar a l'altra banda de la frontera. Va actuar amb certa impunitat gràcies a molts ajudants que tenia entre el Montseny i el Conflent. La persecució es va radicalitzar el 1629, amb el nou virrei, el duc de Feria, i després amb el duc de Cardona. Va **buscar nous refugis i va ocultar a seva identitat, tallant-se els cabells i ´c canviant-se el nom per Jeroni Camps.**

La fi d'en Serrallonga

Amb aquesta segona fugida la sort del bandoler va canviar. El 1631, **el nou virrei, el cardenal infant Ferran, germà del rei, va intensificar la persecució amb represàlies contra les propietats de la seva família.** Sempre va aconseguir escapar-se, amb l'única companyia de la seva amant, Joana Massissa.

El 1633 va ser delatat per un antic membre de la seva quadrilla i **la vigília de Tots Sants va ser detingut i traslladat a Barcelona.** El procés judicial va durar dos mesos. Va confessar els seus crims, després de ser sotmès a tot tipus de tortures. Finalment, **va ser condemnat a mort i executat el 9 de gener del 1634.** Joan Sala va rebre cent assots, li van tallar les orelles, el van esquarterar en quatre trossos i li van penjar el cap dins d'una gàbia al portal de Sant Antoni.

De l'home al mite

L'execució va redimir Serrallonga i va passar de lladre de camins a personatge llegendari al qual es dedicaven tot tipus de romanços i altres narracions populars. El **poble va acabar escollint Serrallonga com a heroi, a causa, sobretot, de la seva fi tràgica.**

Es va crear una imatge falsa que l'equipara a **una espècie de Robin Hood català.** Victor Balaguer va escriure diverses obres dedicades al bandoler, com la peça de teatre 'Don Joan de Serrallonga' (1858). No tenia gaire a veure amb el personatge real, però va tenir molt d'èxit. L'any 1910 Ricardo Baños va fer una pel·lícula titulada 'Don Juan de Serrallonga o los bandoleros de la Guillerías'. El 1948, Ricardo Gascón va fer-ne una altra versió. El grup musical 'Esquirols', el 1980, coincidint amb unes prospeccions per a fer unes mines d'urani prop de Sau, van escriure la cançó 'Torna, torna Serrallonga', cançó que es va convertir en un himne ecologista.

Text manipulat, publicat a Sàpiens, maig de 2003

https://www.sapiens.cat/temes/personatges/qui-era-serrallonga_17330_102.html